

MÉHÉSZETI KÖZLÖNY

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET KÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

TARTALOM:

Felhívás. *A szerkesztő.* — Egyesületi élet: Választmányi ülés. — Méhészeti kiállítás Szamosujvárt. *Placsintár Dávid*, kiáll. elnök. *Voith Gergely*, kiáll. titkár. — A szamosujvári vándorgyűlés és kiállítás. — Műsor. — Párhuzam a rajostató és mézeltető rendszer között. *Csiki Fános.* — A méz mint gyógy- és tápszer. *Prónay Albert.* — Szükséges méhészeti eszközök. *Marcványi Fános.* — Igaz mérték, hamis eredmény. *Nagy Iván.* — Gyümölcsborok készítése mézzel. *Dr. R. F.* — Meddig távozik az anyaméh a kaptárból megtermékenyedés végett? — Gyümölcsliqueurök mézzel. *Lászlófy L.* — Csarnok: Herehangok. *Here.* — Vegyesek. — Szerkesztő postája.

E folyóiratot az egyesület rendes és körli tagjai a tagsági díjért kapják. Rendes tag évenként 2 frtot (4 korona), körli tag 1 frtot (2 korona) fizet.

KOLOZSVÁR, 1894.

AZ EGYESLET TULAJDONA

GÁMÁN J. ÖRÖK. KÖNYVNYOMDÁJA.

Minden gazdaságban nélkülözhetlen **Tejoltó-kivonat**. 1 kiló 1 fnt 20 kr.

GERGELY FERENCZ

kertészgazdasági kellékek legnagyobb raktára,
a „**THANATON**“ biztos rovar-irtószer egyedüli raktára,
Kolozsvárt, főtér 21. sz., saját ház.

Ajánl a n. é. gazdaközönség részére

legfrissebb gazdasági- és veteménymagvakat,

melyekről kívánatra árjegyzéket szívesen küld.

Azurin Peronospora ellen	1 kiló	1.80
Creolin Pearson-féle	1 kiló	1.85
Carbolsav vegytiszta fehér, jegeczes	1 kiló	2.—
Carbolsav nyers, 30% hordó számra	100 kiló	18.—
Carbolineum legjobb faj, hordó számra	100 kiló	18.—
Carbolsavas mész piros	100 kiló	15.—
Chlormész 100 fokos	100 kiló	18.—
Csodasó (Sal Glauberi)	100 kiló	8.—
Gépolaj pugliai, hordó számra	100 kiló	44.—
Gépolaj amerikai, hordó számra	100 kiló	20.—
Hernyóenyv Hitz-féle	1 kiló	—,40
Higanykenőes	1 kiló	2.50
Kénkövirág	100 kiló	18.—
Kékkő I.	100 kiló	30.—
Keserűsó, hordó számra	100 kiló	8.—
Kocsikenőes, sárga vagy fekete	100 kiló	8.—
Kátrány, fekete, hordó számra	100 kiló	6.—
Maró szóda (Aetznatron) 100 fokos	100 kiló	22.—
Naphtalin	1 kiló	—,40
Oltóviasz, saját gyártmányu	1 kiló	1.50
Oltóviasz, Katona-féle kecskeméti	1 doboz	—,50
Oltóviasz, Pichler-féle	1 doboz	—,60
Patkányméreg	1 rud	—,50
Petroleum amerikai, hordó számra	100 kiló	20.50
Petroleum brassói I., hordó számra	100 kiló	18.50
Portland cement, hordó számra	100 kiló	3.50
Román cement (Hydraul mész)	100 kiló	2.—
Repezeolaj tisztított, hordó számra	100 kiló	42.—
Salicylsav jegeczes	1 kiló	10.—
Salicylnatron	1 kiló	10.—
Tejoltó-kivonat, Maager-féle	1 kiló	1.20
Thanaton	1 doboz	1.10
Vaselin, sárga 1 kiló 1 fnt, fehér	1 kiló	1.40

Olajba tört festékek, lakkok, firneiss főraktára.

6—6 **Legkeresettebb fűszerkereskedés.**

Vidéki megrendelések azonnal eszközöltetnek.

Méhészeti Közlöny

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1-ÉN.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a „Méhészeti Közlöny“ szerkesztőségéhez czimzendők:

Kolozsvár, Bástya-uteza, 9. szám. Reklamatiók-, hirdetésekre vonatkozó megkeresések, valamint a pénzküldemények: **Gebhardt Döme** egyleti pénztárnokhoz intézendők Kolozsvárra.

Rendes tagok 2 frt (4 korona), köri tagok 1 frt (2 korona) tagsági díjért a „Méhészeti Közlöny“-t is kapják.

Hirdetés díja: garmond soronként 8 kr. (16 fillér). Egy egész oldal: 3 frt (6 korona). Fél oldal: 1 frt 50 kr. (3 korona). Egyleti tagok, éves és féléves hirdetőik 30% leengedésben részesülnek.

A kéziratokat nem adjuk vissza.

Felhívás.

A szamosújvári vándorgyűlés- és kiállításra kérjük t. méhésztársaink és a méhészet barátai becses figyelmét.

A méhészet fontos érdekeit tartotta szem előtt egyesületünk, midőn a vándorgyűlés megtartását elhatározta.

Egyeletünk t. tagjai még eddig minden esetben azt bizonyították, hogy nemcsak támogatni igyekeznek az egyesületet a közjő előmozdítására célzó munkásságában, hanem megértették és követték hívó szavát, valahányszor azt az ügy érdekében hangoztatta. Sőt elismeréssel kell megemlítenünk, hogy tagjaink nagyobb része a viszonyokhoz mért áldozattal is tanusította az ügy iránti valódi érdeklődését.

Most ismét óhajtja az anyaegylet, karöltve a szamosújváriakkal, hogy tömörüljenek, s igyekezzenek a vándorgyűlést és kiállítást egyesületünk jó hírnevéhez méltóvá tenni. Jelenjenek meg a kiállításon minél számosabban, s kívánatos volna, hogy a kiállítási teremben találkozzunk valamennyi méhészkedő tagtársunk termelésével.

Bizalommal és reményteljesen fordulunk t. tagjainkhoz, a vendégszerető szamosujvári méhésztársak pedig tárt karokkal várják.

A ki még eddig nem tette meg bejelentését, e hó 10-ig nem késett. A bejelentett tárgyak e hó 15-ig küldendők Szamosujvárra Voith Gergely kiállítási titkár úr czimére. Bejelentési íveket Voith Gergely úr díjmentesen küld postafordultával.

A szerkesztő.

Egyesületi élet.

Választmányi ülés.

Egyesületünk választmánya rendes ülést tartott július 14-én *Turcsányi* Gyula alelnök elnöklété mellett az egyesületi telepen. Jelen voltak: *Gebhardt* Döme, pénztárnok, *Wieder* József, főtitkár, Dr. *Bálint* Sándor, *Bodor* László, *Csiki* J. János, *Körmives* Gerő, *Kovács* Béla, *Tóth* Tamás választmányi tagok.

Főtitkár előterjesztést tesz az elnökségnek az utolsó választmányi ülés óta kifejtett tevékenységéről, mit a választmány elismeréssel vett tudomásul, különösen pedig a szamosujvári vándorgyűlés és kiállítás érdekében tanusított buzgalmat. E kiállításra az ország összes egyesületei meghivattak, s többen felszólítottak, hogy felolvasást tartsanak.

A pénztárnok jelentése szerint egyesületünk ez évi bevétele 1681 frt 19 kr., kiadás 1652 frt 46 kr. Készlet 28 frt 73 kr., tak. pénztári könyvben 3 frt 84 kr. és 234 frt 17 kr.

Ezután következtek a bizottsági jelentések az együleti levéltár átvétele és a méhészeti telepről. Mindkét jelentést a választmány tudomásul vette s jegyzőkönyvileg köszönetet szavazott a bizottságnak a régi levéltár átvétele és rendezése körül kifejtett, hosszas időt igénylő, fárasztó munkájáért, s egyben *Wieder* Józsefnek 30 frt tiszteletdíjat szavazott meg, valamint a volt főtitkárnak még ki nem fizetett, esedékes illetményeit folyósította.

A *Bodor* indítványára elhatározta a választmány, hogy a

debreczeni tanszer-kiállításban résztvesz, kiállítja az egyesület lapja eddigi megjelent összes számainak és más kiadványait, miről az igazgatóság értesítettet fog.

Értesítés

a szamosujvári vándorgyűlés és kiállításról.

A folyó év aug. 18., 19. és 20-án Szamosujvárt tartandó méhészeti vándorgyűléssel kapcsolatosan rendezendő kiállítás iránt az érdeklődés naponként fokozódik. A kiállítók tömegesen jelentkeznek. A kiállítási katalógus elkészíthetése végett kérjük a t. bejelentőket, hogy jelentéseiket és a kiállítandó tárgyakat lehetőségig a kitűzött határidőig küldjék be.

A kiállításon az okleveleken kívül ezüst, bronz érmek, 20 és 10 koronás aranyok- és tallérokából álló jutalmak fognak kiosztatni.

A kiállításra, illetőleg az egész ünnepélyre érkező s aug. 15-ig a kiállítási titkárnál bejelentett vendégek elszállásolásáról a bizottság gondoskodik. E végből kérjük a bejelentést — melyben a vendég polgári állása is megjelölendő — a kitűzött határidőig megtenni.

Szamosujvárt, 1894 július hó.

Placsintár Dávid,
kiáll. bizotts. elnök.

Voith Gergely,
kiáll. bizotts. jegyző.

Méhészeti kiállítás Szamosujvárt.

A »Szamosujvári Méhész Kör« mintaméhesének felszentelése és az »Erdélyrészi Méhészegylet«-nek Szamosujvárt tartandó vándorgyűlése alkalmából 1894. év aug. 18., 19. és 20-án az ujonnan épült leányiskola termeiben rendezendő méhészeti kiállítás programja:

1. A kiállítás célja: megismertetni a hazánkban előforduló méhészeti terményeket és készítményeket.

2. A kiállítás tárgyai: *a)* Méz és pedig lépes (keretekben és üvegharangokban), pergetett (bádogedényekben, nagy és kis üvegekben), csurgatott vagy sajtolt bármilyen edényben. *b)* Méhészeti ipartermékek: mézszesz, mézbor, mézsör, mézliqueur, mézeczet,

mézben befőtt gyümölcsök és csüszervek, mézes cukorkák, sütemények. *c)* Viasz, nyers és feldolgozott (pl. mülép, viaszgyertya v. viaszalakok) állapotban. *d)* Méhészeti eszközök, ide értve a méz eltartására szükséges edényeket is.

3. A kiállításban részt vehet minden hazai termelő és közvetítő, ez utóbbiak azonban csakis a közvetítői minőség kitüntetésével.

4. A kiállításra a bejelentés a Méhészeti Közlöny utján szétküldendő iveken történik. Megkeresésre a kiállítási titkár is küld ilyen iveket bérmentesen.

5. A kiállításra a bejelentési ivék augusztus 10-ig, a tárgyak pedig augusztus 15-ig Voith Gergely kiállítási titkárhoz küldendők Szamosujvárra.

6. Minden küldemény a legalkalmasabb módon, jól csomagolandó s ahhoz a kiállító nevét, lakhelyét, a kiállítási tárgy megnevezését, mennyiségét, súlyát és abban az esetben, ha a kiállítónak eladásra is áll rendelkezésére, az eladási árt is (különként) magában foglaló jegyzék csatolandó.

7. Az eladásra szánt tárgyak ára ugy a bejelentési iven, mint magukon a tárgyakon megjelölendő, továbbá megjelölendők az izlelésre bocsátott tárgyak is

8. A kiállítási tárgyakat a kiáll. bizottság díjmentesen szállítja a szamosujvári vasuti állomástól rendeltetésük helyére és vissza.

9. A mely tárgyak visszaküldését nem kívánja a kiállító, a sorsolás nyeresémtárgyaihoz csatoltatnak.

10. Térdíjat a kiállító nem fizet.

11. A kiállításon érdekesítették részére oklevelek fognak kiadatni, még pedig: *a)* kitüntető, *b)* dicsérő, *c)* elismerő oklevelek. Ezekon kívül érmekek és pénzbeli jutalmak, melyek minősége és mennyisége jóval a kiállítás előtt közre fog tétetni.

12. A jutalmak és oklevelek odaitélése a bíráló bizottság feladata lesz, melynek tagjait a kiállítási bizottság fogja felkérni. A bíráló bizottság tagja, a mennyiben kiállító is volna, saját kiállítmánya megbírálásánál nem működhetik.

13. A bíráló bizottság a kiállítás megnyitása után végzi működését, ugy, hogy az odaitélt kitüntetések kihirdetése és kifüggesztése a kiállítás másodnapján már eszközölhető legyen.

14. Belépti díj az első napon 20 kr., a további napokon 10 kr., állandó jegy mind a három napra 50 kr. lesz.

A kiállítási bizottságnak Szamosujvárt, 1894. évi április 22-én tartott üléséből.

Plaessintár Dávid,
kiállítási elnök.

Voith Gergely.
kiállítási titkár.

A szamosujvári »Méhészkör« mintaméhesének felavatása és az Erdélyrészi méhész-egylet által Szamosujvárt 1894 aug. 18., 19. és 20-án tartandó vándorgyűlés alkalmával rendezendő kiállítási ünnepélyek

m ű s o r a.

Első nap.

1894 aug. 18-án délelőtt 8 $\frac{1}{2}$ órakor a Kolozsvár felől érkező vendégek fogadása és üdvözlése a vasuti indóháznál, ünnepélyes bevonulás a városba, a vendégek elszállásolása.

9 $\frac{1}{2}$ órakor Ő Felseége I. Ferencz József dicsőségesen uralkodó apostoli királyunk születésnapja alkalmából az örm. kath. főegyházban tartandó ünnepélyes istentiszteleten való részvétel után a minta-méhes fölavatása. Ezután a kiállítást ünnepélyesen megnyitja a polgármester.

A kiállítás megnyitása után azonnal megkezdí működését a méhész-egylet tagjai sorából választandó bíráló bizottság s a bírálat eredményéről még az nap megteszi jelentését s a jutalmazások a kiállított tárgyakon ki lesznek tüntetve.

Ugyanaz nap délután a kiállítás és a város nevezetességeinek megtekintése.

6 órakor gyalog kirándulás az egy kilometer távolságra eső kéroí gyógyfürdőhöz, ugyanott ismerkedési estély 8 órakor.

Második nap.

Aug. 19-én d. e. 8 órakor az Erdélyrészi méhész-egylet vándorgyűlésének megkezdése.

A gyűlést megnyitja a méhész-egylet elnöke, akadályoztatása esetén az alelnök; mire következnek az értekezések s azokkal kapcsolatosan vitatkozás.

Értekezéseket tartanak: Sötér Kálmán, Dr. Bálint Sándor, Csiki János (Korond), Prónay Albert.

Délután 1 óraker társas ebéd.

Délután 5 óraker térzene az önképző fuvó zenekartól a városi népkertben, este 8 óraker táncmulatság a vigadó teremben.

Harmadik nap.

Aug. 20-án délelött a kisorsolás; délután 3 óraker a kiállítás bezárása.

Párhuzam a rajzotató és mézeltető rendszer között.

(Vége.)

Vannak vidékek, hol a méhek fajfenntartása a kedvező égalji és vidéki viszonyokból kifolyólag, könnyűszerűleg biztosítva van, azért fajszaporulati törekvésük lanyhább s éppen a felette bő mézélésel korlátozva van, azért a mézélési rendszer mintegy kínálkodik, t. i. a méhek természetes munkásságára építve, a mézélési rendszer fizeti ki magát jobban. Itt a méhek magukra hagyva a munkatér hiányában henyélve kényszerítettnek rajzásra csak. De az ily vidéken is, ha a mézélési időszak huzamos szokott lenni, a méhész szakértelmével a rajzotató rendszer fog előnyösebb lenni, éppen a rajzotató rendszerből kifolyó nagy népesség miatt. Természetes, hogy az ily vidéken is a méhész feladata, hogy a főmézélési időszak első felében irányozza méheít nagyterjedelmű fiasítás előállítására. Későbbben már célú tévesztett. Vannak vidékek, a hol bő mézélési napok vannak, de igen rövid ideig tartanak. Az ily vidéken határozottabban előnyösebb a mézeltetési rendszer. Itt a rajt a mézélési időszakig szükséges mézből kell előállítatnia a méhésznek, még pedig úgy, hogy a rövid mézélési időszak első napjaira essék a rajzás, vagy rajkésztés, különben a rajok nem képesek az idő rövidségéből kifolyólag télire mindenben elkészülni. — Téli mézkészletből állítani elő rajt oly vidéken, a hol nincs ideje teljesen elkészülni a téli szükségletre s az anyacsalád munkaerejét is meggyengíti azon rövid időre, teljességgel nincs párhuzamban a mézeltető rendszerrel, de sőt káros. Vannak oly évcek, midőn a méhek rajzásra fejlődése előtt még olyan vidékeken is, hol különben a rajzási törekvés nagy — bő mézélési napok állanak be és tartanak folytonosságban, a méh természetes kapzsiságánál fogva önmaga korlátozza a fiasítást, a keretes rendszer osztja a mézet, az ingatlan szerkezetű kasok mézzel tömve teli, henyélnek és a kevés

fiasítás miatt őszre kelve népszegények lesznek: az ilyen esztendőben a mézeltetési rendszer ismét jól sikerül, de közepes évekkel országunk nagy részében vajmi ritkán. Szükségtelennek tartom oly vidékekről beszélni, a hol a méhészet csak luxus lehet s még családi megélhetésük sincs biztosítva.

A tévedések kikerülése végett még szükségesnek látom elmondani: Midőn a rajoztató rendszert a táblázatos kimutatások igen előnyösen tüntetik ki, nem azt teszik, hogy okvetlen természetes rajokra várjunk és rajt rajra fogjunk, hanem csak azt, hogy a méhek természetes törekvésének eleget téve, egy-egy műrajt csináljunk minden családból, a midőn a család kellő időre fejlődött oda, még pedig a termékeny anya hozandó raj állapotban a megfelelő néppel. — A ki a sok rajfogásban leli gyönyörét, az ugyan csak eldobja a sulykot a mézeltetési rendszerrel szemben! Itt nem terjeszkedhetek ki a rajkészítésre, de annyit megjegyzek: Egy rajnál többet egy családtól méznyerhetés tekintetéből el nem fogadhatunk. Ezen I-ső raj után már lehet a népesség és fiasítás bármily nagy, ha sikerült az utórajokat megakadályoznunk, t. i. a további rajzások okozóit, a sok anyát eltávolítanunk, a munkátlan-ság, — mikép az első rajzás előtt történt — többé nem áll be. — Ezen túl már a mézeltetési rendszer érvényesül és a rajoztató rendszernek ezen hátrahagyott nagy népesség eltérő természetében van nagy előnye. Ha ezen népességet a további rajzások által szétforgácsoltuk, a rajoztató rendszerrel czélt tévesztettünk. — Sőt ha akaratunk ellenére is rajt rajra vagyunk kénytelenek fogni, oda kel törekednünk, hogy mézelési szempontból nagy rajokká egyesítsük. Ha a fiatal anya valamely családban egyedül maradt, bármily nagy népességgel, a család többé rajzásra nem gondol, hanem előtérbe lép az önfenntartási gondosság és törekvés. És ez a fiatal anyában keresendő. Nemcsak azért, mert egyedül biztosan jól érzi magát a kész vagyonban s nincs kedve a bizonytalanra távozni, de azért is, mert többé nincs miből anyát neveljenek a megoszolhatásra s így sokaságuk tudatában is le kell, hogy mondjanak egy időre a távozásról, a mi az önfenntartást és gondoskodást lépteti előtérbe. A míg a fiatal anya termékenyül és petézik, az I. rajzási naptól körülbelül 21 nap telik, a mely idő alatt az összes fiasítás előjön, 3 heti népesség pedig idősség szerint elvész és körülbelül

10% \times 3 = 30% véletlenség folytán, a népesség nagyon megcsappan; most már, habár petezés van is az új anyától, de ugyanczen anya petezési képességének megfelelő mennyiségű fiasítás hátrahagyása nélkül már nem rajzik. Az új anya petezési képessége pedig magas; míg mind a népség, mind a fiasítás újlag a kellő magaslatra emelkednék, a mézelési idő lejárt — a mikor a család önmagát redukálja a telelő mennyiségre. Innen van, hogy termékenyült új anyával az évben nem rajzik a méh. Mindezeket a méhek számítás nélkül is jól tudják és ezen okból szorgalmuk az új anya előjöttével és megállapodásával a rendes kerékvágásba jön. A főleges anyák eltávolítása nem kis mesterség és munka, de ha sikerült, az ilyen nagy népességet nagy haszonnal dolgoztathatjuk akár mézelésre, akár építésre; az ilyen családokkal építtethetünk nagymennyiségű dolgozó-sejtet. Valamely családban a rajzási ösztön újra ébredése ugyanazon mézelési időszakban (az évben) csak tavalyi vagy az előbbi anyákkal lehetséges. Ezek a rajzás után, vagy rajállapotba hozás után rögtön petéznek s kedvező idővel még képesek mind a fiasítást, mind a népességet rajzó képességre emelni a főmézelési időszak alatt; ezeknek petezési képességük már hanyatlóban van a megelőző töménytelen fiasításért és így petezési képességéhez nem kívántatik oly nagy család, mint előbb; hamarabb készen van és távozhatik. Hanem az ilyen rajokban bizony nincs is köszönet.

A fennebbi táblázatos kimutatásokból a rajoztató és mézeltető rendszerre vonatkozólag az összehasonlításokban levontuk a következtetéseket, most megtehetjük összehasonlításunkat a családok tavaszi népességéből származó következtetésekre.

Láthatjuk, hogy egy tavaszi 5000-nyi népességgel bíró család, a legkedvezőbb számítások mellett is, mily gyarló eredményt mutat fel, hátha még számításba vesszük az ily szegény családokat tetemesen hátráltató okokat, a melyek a népesebb családokkal teljességgel nincsenek arányban. Ilyenek: a) a melegfejlesztés. Az ily kis családnak ugyanazon tér melegítésére aránylag több nép szükséges, mint a népesebb családoknál; természetes, hogy annál kevesebb jut külmunkára, pedig a külmunkára fordítható erővel arányosan haladhat a petezés és fiasítás táplálás, mert belmunkára csak annyit köt le, a mennyiről a külmunkások élelmezési szempontból

gondoskodhatnak: * természetes, hogy a szaporulati lehetőség hátrányosabb a népesebb családokénál aránylag is; b) az ily gyenge családnak építményük rendszeren kevés van. Míg a népesebb családok elég építménnyel csak is a gyors szaporításra dolgoznak, addig ezeknek mézüik egy részét a tovább fejlődésre építésre kell fordítaniok, a mi ismét az arányos fejlődés rovására esik, mert e végből több külmunkást kell foglalkoztatniok, hogy az építésre is kijusson arányosan. — Innen van, hogy márczius elején 10000 néppel bíró család nem kétannyit, hanem 5—6 annyit és rájával együtt 9 annyit, egy 20000 népességgel bíró család nem 4 annyit, hanem 10 és rájával együtt 16 annyit is produkál, mint az 5000 népességű méhcsalád. És ez nemcsak papironi kiszámítás, hanem a tényeknek megfelelő igazság. Ebből következtetés: A tavaszi szegény családok egyesítése is nagyhaszonnal jár. Az egyesítésektől félre tett anyákat nagy haszonnal használhatjuk fel rajkészítéscinknél.

Az egyesítésekre ez alkalommal nem terjedhetek ki, csak annyit kívánok megjegyezni: míg a tavaszi egyesítéscinknél 20 ezeren felüli népségre egyesíteni hátrányos, az onnan számított fejlődési viszonyokból kifolyólag, addig a nyári egyesítések (rajok) igen magasra emelkedhetnek, mind fokozatosabb haszonnal még pedig az idő és a rajok fordított fejlődési menetéből, az anyakasoktól elüő természetük és szorgalmukból kifolyólag.

Csiki János.

A méz mint gyógy- és tápszer.

(Boerner orvos előadása után. Kaltenegger Leonidas „Der Honig“ című művéből.)

E tárgy tudomásom szerint még soha sem lett nagyobb előadásban bemutatva s még az irodalomban sem találunk egyetlen újabb munkát, mely e kérdéssel tüzetesen foglalkoznék. Sőt éppen ellenkezőleg, themánk rendszeren a legjobb és legelterjedtebb tankönyvek végszava szokott lenni, a mely semmi egyebet nem hoz fel, mint egy néhány ősrégi iratot a méz házi dietikus és orvosi (gyógyászati) felhasználásáról, a melyek közül a nagyobb rész még távolról sem állja meg a szakbuvárlatok mai álláspontján a kriti-

* Vagy is a fiasításuk csak annyira terjedhet; mennyinek élelméről a kjtárható munkások gondoskodjanak

kát. Nem lehet csodálni, ha a legmagasabb körökben az a nézet érvényesül, hogy a méznek meglehetősen haszontalan élelmi cikknek kell lennie, ha többet nem lehet mondani a méz felhasználásáról. És valóban a méz felhasználása mai napság rendkívüli módon megcsappant, míg ugyanaz a legrégebb kultur-epochákban, mint az emberiség tápanyaga és eledele, az *első rangot* foglalta el, a mely a legrégebb iratokban többszörösen és kiválólag föl van dicsérve. Hogy minő hátrány származott ebből a méhészetre; mindnyájan tudjuk. Legyőzte a méhviaszot a stearin gyertya, valamint a mézet is kiszorították a mesterségesen gyártott cukoranyagok uralkodó állásából. Bizony az a csapás, melyet a cukor a méztermelőkre mért, még sulyosabb, mint a viaszgyertyák eltünése a templomokból és a palotákból. Ennek láttára tegyük össze kezünket? De bizony nem! Ama nagymérvű fellendülés, a mit a theoretikus és praktikus méhészet terén évtizedek óta tapasztalunk, bizony megtermi a gyümölcsöket. Vissza kell helyeznie a mézet régi jogkörébe, uralmába. De ehhez néhány új szempontra is van szükség, a melyekre anyagot adnak ma napság a nagy physiologus, chemikus kutatók. Ha a mézet régi helyére vissza akarjuk helyezni, akkor figyelembe kell vennünk ellenlábasa értékét: a nád- és közönséges cukrot, és azt a mézzel össze kell hasonlítani. A nádcukor korlátlanur a konyhában, kávéházban, a cukrászdában, a gyümölcskonservek készítésénél, és a pinczékben és kiválólag a gyermekek és betegek szobáiban. Ebből tehát úgy látszik, hogy a cukor különösen jó és emészthető, a maga nemében a legjobb tápanyag lenne. Csakhogy éppen nem úgy van.

A nádcukor, mint ilyen, nehezen emészthető. Midőn az az emberi gyomorba leülekszik, a gyomorsav befolyása folytán, kivált a sósav hatása következtében, először vegyileg kell felbomlania, invertálodni, a mielőtt azt a szervezet felemészti. Ha az a vegyefolyamat nem mehet végbe, úgy a cukor felemésztetlenül és nem assimilálva megy el, vagy pedig abnormis erjedési anyagok képződése által gyomorfájdalmat okoz és kivált a gyermekeknél gyomor- és bélbajokat. Majdnem mindenki, ha nagymennyiségű cukrot evett meg, a nevezett bajokkal megismerkedik. Ily körülmények között hallhatja az ember alkalmasszerűleg azon régi igazságot, hogy a cukor és a cukorsütemény nehezen emészthető. Hogy a

czukrot felemészthessük, annak a gyomorban invertálva kell lennie, azaz 2 czukoranyagra, dextrose és levulose-ra felbomlania. Csak ezek az alapanyagok emészthetők meg és a vérbe változatlanul felvethetők és abból ismét eltávolíthatók. Tehát azon fontos tény kell constataálnunk, hogy a mézben foglalt czukor éppen megfelel az invertált nádczukornak, hogy az tehát minden további nehézség nélkül megemészthető.

Vége köv.

Prónay Albert.

Szükséges méhészeti eszközök

Néhány nap előtt egy kezdő méhész barátom látogatott meg, hogy egyben-másban szerény véleményemet kikérje. Készséggel magyarázgattam neki mindazt, mire egy kezdőnek első sorban szüksége van; végre méhesembe mentünk, hogy gyakorlatilag is mutathassak neki valamit, mit ilyenkor mutatni lehet. Ez után barátom zsebébe nyult s onnan néhány méhészeti árjegyzéket huzott elő s kért, mutassam meg neki azokat a dolgokat, melyek szükségesek, mert ő kissé megijedt az árjegyzékben foglalt sok eszköztől s az értök járó összegtől, s már-már lemondott kedvencz tervéről: hogy méhész legyen, mert nagy befektetést kíván az, ő pedig családos ember stb., aztán még a legfőbb: a kaptárak, méhes? így hát nagyon szerényen indulhat neki. Készséggel mutattam meg összes eszközeimet: pergetőt, keretfogót, keretbakot, söprőládát, drótból készült fenékkaparót, álarcot, mülép-ragasztót és keret-szegezőt. Barátom réám nézett, arca egy kérdőjel volt, mely azt látszott kérdezni: — ez az egész?

— Bizony ez!*

— S ez tökéletesen elég ahhoz, hogy valaki okszerűleg méhészkedjék?

Én is kaptam, a többek között Budapestről is, 1894-re szóló illusztrált árjegyzéket. Nézegetve tartalmát, csak mosolyogtam a félgömbölyü herefogón, angol rajfogón, rajfogó zsákon s a többi méhészeti csudabogaran, mert jól tudom, mit érnek mindezek a gyakorlatban.

De mit tesz egy kezdő méhész? Megörül szörnyü módon,

* Talán még egy sejtakupolával kiegészítve. (Szerk.)

hogy hát milyen könnyű is lesz ezzel a sok hasznosnak hirdetett eszközzel ezt, vagy amazt elérni; siet minél többet meghozatni drága pénzen, csak használatb^o vételkor látja át, hogy az egész nem egyéb egy, az íróasztal mellett kitalált, de soha ki nem próbált (vagy nem jó eredménnyel kipróbált) semmiségnél, melyet, mint hasznavehetetlent, félredob méhesének valamely zugába, szidva azt, a ki kitalálta, no meg azt is, a ki árjegyzékében ajánlani merté. Ennek aztán az a következménye, hogy néhány ily eset után még a valóban üdvös újítást is eleve elítéli, humbugnak tartja.

A most említett árjegyzék első oldalán, a többek között ezeket olvasom: »Üzleti működésem legfőbb irányelve az volt s az marad, hogy mélyen tisztelt vevőimet mindig a legnagyobb előzékenységgel szolgáljam ki, mindenféle cikkből a legjobbat és leghasználhatóbbat nyujtsam, a mi saját méhészetemben a gyakorlati használhatóság tűzpróbáját kiállotta« stb.

Szép üzleti elvek!

Az elsőt, a mi a vevők előzékeny kiszolgálását illeti, nem vonom kétségbe, hiszen az kötelessége minden üzletembernek; de a mi a másodikat, a leghasználhatóbb tárgyak nyujtását, ugyszintén azoknak a hirdető ur méhészetében kiállott tűzpróbáját illeti: ehhez már sok szó fér, mert az árjegyzékben felsorolt tárgyak $\frac{2}{3}$ része ugyanis olyan eszközök, melyekről nem volna kár, ha nem méhészetében, hanem takaréktűzhelyben állják ki a tűzpróbát.

Az első keresk. méhtelep árjegyzéke az »Irodalom« cz. rész kivételével 144-féle tárgyat ajánl megvételre, mint a melyek egy méhésznek *mind* igen szükségesek!

Hát ez bizony zavarba hozza a kezdőt. Hiszen ha ezt a sok szép dolgot mind meg akarja szerezni, nincs más hátra, mint 150—200 frtnyi csekélyke összeget zsebrevágni, bezónázni a szomszédba, Pestre.

Mielőtt azonban zónára indulna a kezdő, gondolja meg, hogy hát tulajdonképen van-e mind erre szükség, kell-e mind ez a sok »tűzpróbát kiállott« tárgy? Dehogyan kell!

Vegyük pl. a költséges viaszolvasztót. Volt szerencsém vele próbát tenni, tudom, mennyi tüzelő kell egy-egy vele való »mütéthez«, tudom az időt, mit mellette el kell ácsorogni addig, míg

az első, várvavárt viaszcsépp a cső szájánál megjelenik, tudom azt is, mily aránylag csekély $\frac{1}{10}$ -át olvasztja ki a viasznak a sejtéből.

Nekem a viaszolvasztáshoz csak egy 10—12 liter irtartalmon öreg vaslábosom s egy zsákszövetből készült zacskóm van. Tessék elhinni, oly gyorsan, kevés tüzelővel s oly szép tiszta viasz nyerek e két egyszerű eszköz segítségével, hogy öröm azt nézni! * Az én »viaszolvasztóm« salakja a sonkolyos tótnak ingyen sem kell, pedig kérem ezek olyan takarékos emberek, a kik, ha $\frac{5}{10}$ viasz volna abban a salakban, nem restelnék fel, Rozsnyóra elcipelni!

Van aztán az árjegyzékben egy 3.50 kros kézi pergetőgép 1 félkeretre, mely rajzban igen kedvesen néz ki; mülép-kapocs, (jobb azt odaragasztani!), méhészt zsebkés, méhházlapát (eredeti nevén szemétlapát), csak 1.60, mely hirdető ur szerint mindenféle munkához használható a méhesben; rajfogó vasvilla, angol rajfogó (az angol méhek valószínűleg értelmesebbek, azok belemennek szépen, a mieink nem), rajfogó zsák, (ez igen jó lenne, ha a méhek sem repülni, sem kapaszkodni nem tudnának, tessék csak a belefogott rajt belőle kirázni, fele ott marad), félgömbölyű herefogó, egy különösen konstruált kis szerkezet, melynél a lomha heréknek ravaszul alkalmazott csapóajtókat kell otromba fejeikkel kinyitogatniok, hogy meg legyenek fogva, a dolgozókról azonban gondoskodva van, azok egy egészen más, nem a megszokott uton juthatnak vissza a kaptárba, lévén ez elmés találmány a röplyuk előtt. No hogy aztán egész raj ül a herefogón a bemenni nem tudó visszaérkezett méhekből, az már mellékés; földolog, hogy 10, legkevesebb 8 herét egy nap alatt biztosan megfogunk vele; rajcsalogató (czupringer), etetőtölcsér, pneumatikus etetőszelencze, Stölzl-féle etető üveg (csalódásig hű a légyfogó üveghez, eredménye is az; a légyfogó eczettel vagy vízzel jóllakott legyeket, az etető üveg pedig mézzel jóllakott méheket fogdos), Kaiden féle etető keret hozzávaló tölcserrel, etető tányérok, tálczák, vályuk, különféle mutatókban, pipák, salycil füstölők, itató üvegek, kanóczok (ágyuhoz?), kés élesítők, palavessző, palapapír, hőmérő, vízmérték, egértógó, szalmatakaró stb. stb., de ki tudná leírni mindazt a tömérdek igen szép és jó szerszámot, melyek abban a méhészeti arsenalban

* Kérjük annak ösmertetését.

Szerk.

fel vannak halmozva, s melyek bizony mind nagyon, de nagyon szükségesek!

Szerény soraim távolról sem akarják a hirdetőnek, mint méhésznek érdemeit kisebbiteni; ez vétek volna, melyet elkövetni nincs szándékomban. E sorok csak a *kereskedőt* illetik, ki is, ha jól meggondolja a dolgot, maga sem hiheti, hogy mindaz, a mit »tüzpróbát kiállott«-nak hirdet, a szükséges méhészeti eszközök között megnyerheti a polgári jogot.

A kiket pedig a feltalálási viszketeg bánt, s új találmányokkal iparkodnak használni (?) a méhészet hasznos és szép ügyének, vegyék a fáradságot maguknak, legalább ki is próbálni a felfedezett eszközöket.

Maresányi István.

Igaz mérték, hamis eredmény.

A Méh. Közl. múlt évi októberi számában a »Kis és nagy keret« című közleményben kötelességemnek tartottam a nagy keretekbe épített lépeken mutatkozó oly jelenségre rámutatni, mely talán másoknak is feltűnt, de arra sokkal kevesebb súlyt fektethettek, mint a minőt az megérdemlene. Nem adtam okot evvel arra, hogy a nagy kereteket minden áron pártoló méhészt és nem méhészt rövidesen a jelzett hátrányt tagadják, állításom értékét leszállítsák. Különbösen is volt módom állításaimat kézzel foghatóan bebizonyítani s a nagy keretek jelzett hátrányát el nem tagadható tényekkel beigazolni s a hasznavehetetlenné vált keretek lépeit a Tek. Szerkesztőség útján a méhészkedőknek bemutatgatni.

Egyleti kaptárunk méretei alapján tett számításomra vonatkozólag sem tévedtem; hiszen a közleményemben idézett méretek nem az itt-ott készített pontatlan méretű kaptárok után vannak véve, hanem azok éppen a változatlanságra nézve megállapított számokból folynak. Teljes jogom volt Günther úr magánlevelére is hivatkozni, mert ime nevezett jeles méhész a »Praktischer Rathgeber«-ben is nyilvánítja, hogy Berlepsch eredeti keretei 16 cmnyi külső magasságuk s a micinknél jóval alacsonyabbak voltak. Nem tagadta senki, hogy Berlepsch később nagyobb kereteket nem használt, de végre is az ő és mások tapasztalatai, Dzierzon érvei nyomán gondolkozóba ejtették s mint mondja »scharfes Denken«

folytán a kaptár szélességét 9" (porosz hüvelykre), a keretsor vagy keret magasságát pedig 7" = 18·37 cmre, (tehát majdnem annyira, mint a mi keretünk) szabta.

A »Lpzg. Bztg.« izenete nyomán senki sincs jogositva állítani, hogy Németország kaptárainak $\frac{1}{10}$ részében sincsen a ném. normálméret alkalmazásba véve. Günther és Huber között párhuzamot nem vonok, hanem, ha Huber a kis kaptárt a jobb mézlegelővel bíró vidékeknek, — Günther ellenben azt a kedvezőtlenebb viszonyok közt méhészkedőknek ajánlja: csak arra a következtetésre vezet, hogy a kis kaptármindefféle alkalmas. Azonban a józanul gondolkozó méhész nem zavarhatja össze a keret nagyságát a kaptár nagyságával; csupán csak kis keretekkel bíró kaptár lehet tulnaggy, valamint görkereketekkel felszerelt kaptár tulkiesi is lehet. A normálméretek megállapításával sem nálunk, sem Németországban, a kaptár nagyságára nézve semmiféle határ szabva nincs; a méhész belátásától függ ez teljesen s azért találhatunk nálunk is a sok ezer és ezer egyleti kaptárunk között különböző nagyságukat (bár alkalmam volt sok méhkaptárt láthatni, olyat nem láttam, melyben egy-egy sorban 10 keretnél kevesebb férne el, tehát a 10 keretesnél kevesebbek számba se jöhetnek, oly ritkák). Huber meg Günther is normálkereteiket legkevésbé sem hajlandók változtatni és csupán azt ajánlják, hogy egyik vidéken kevesebb, más vidéken több keret számára készítenő a kaptár. Günther azt mondja: »a 70-es években sokat irtak az egyenlő méret felől, volt tehát idő elég kísérletezni is. Abban történt az általános megegyezés, hogy a keret méretei állapításának meg és mindenki alkalmazkodjék vidékének viszonyaihoz a kaptár nagyságára nézve. Ha egy sorban 10 keret nem elegendő, csináljuk a kaptárokat 12 keretre, vagy a ki 3 keretsort kevesel, alkalmazzon 4 sort.«

Hazánk méhészeti viszonyainak főjellege, hogy többnyire akác- és tisztos fűvirágból álló méhlegelője van; csupán a Kárpátok hegyeiben van nagyobb különbség, a mennyiben ott a hársfa, a pohánka és epilobium táplálja a méheket. Általában azonban azt mondhatjuk, hogy ritka vidék az, hol nálunk őszi gyűjtés nem volna. Sok tekintetben hasonlítanak hazánk alföldi részei a lüneburgi területhez, s ime Lüneburg vidékén a méhészet oly fontos jövedelmi forrássá vált, daczára az oláhsüveg nagyságu kasoknak. Az

ottan divó igen kis kasokban való méhészkedés ellen szintén akadtak vészjtósló proféták, kik csálhatatlanoknak feltünő mérések, számítások és következtetések alapján iparkodtak kimutatni, hogy a talán egész Európában legkisebbnek ismert méhkasban a méhcsalád ki nem fejlődhetik, kevés népével mire sem halad s a méhcsaládok mind halomra fognak pusztulni, tönkre megy majd Lüneburg egész méhészete. Mindezekről azonban egyre hallgat a krónika. Lüneburg méhészete virágzik továbbra is s mai nap nem csak számottevő méztermelése van, hanem azonfelül a méhek exportja is folyton nagyobbodik. A nagy kaptárok, nagy méretek pártolónak képzelt alapokon, vagy legjobb esetben is hiányos alapokon, nyugvó okoskodásainál valóban többet ér azon egyszerű méhészgazda néhány forintnyi jövedelme, melyet a kis köpükben való méhészkedés által szerzett.

Hogyha a szalmakas kicsi voltából netalán származható bajokat az okos kezelés annyira képes megszüntetni, hogy ugyszólván a legkisebb méhkasokkal bíró vidék méhészei a sikerre nézve a leghiresebbek: teljesen felesleges dolog a kaptárak nagyságának oly nagy súlyt tulajdonítani. A méhész a kaptár nagyságára nézve semmiképen korlátozva nem lévén, oly kaptárt választ, a mely oly mély, hogy abban a normálkeretek maximális száma elférjen; a kaptár bőségét és magasságát a normálkeret szabja meg, ámde a mélységet meghatározni a méhész belátásától függ, a ki kezelését, méhcsaládjai tulajdonságait, méhészeti viszonyait megítélni leghivatottabb. Az ilyen kaptár be- és kitolható ablakai által úgy a legkisebb, mint a lehető legnagyobb család számára alkalmassá válik. A méhész tetszésétől függ, hány keret van a családnál, illetve a méhcsalád maga fogja mutatni, vajon az 10–20 stb. normálkeretre való helyet kíván-e?

Ha méhészkedésem olyan, hogy tartalékanyára hébe-korba szükségem van, nagyon is érdemes a legkisebb rajokat a megfelelő számú keretekkel kirakott külön kaptárba helyezni. Ily módon nem kell vesződnöm külön anyaneveléssel s ha a tartalékanyát felhasználtam, népét is mindenkor egyesítésre használhatom.

Valóban érdekes volna megtudni, minő *szükek* voltak ama kaptárok, melyekben a méhcsomónak külső rétege megdermed, megderesedik s megfagy, míg a méhcsomó többi részében baj nem

volt? Hogy egyes méhek, vagy kisebb csoportok, melyek a csoporttól elmaradoznak, megfagynak s megderesednek: elég gyakori eset, hanem hűvös időben is dermed meg sok méh, nemcsak télen; erre nézve azon kaptárak, melyeknek alól van a mézkamrájuk, elég tanúságot szolgáltatnak. Az alól levő mézkamrák, korán tavasszal, tulajdonképen dermesztő kamrák. A méhcsomó külső rétegének megdermedése, megderesedése és megfagyása, míg a belső rétegek elegendő melegben és életben maradnak, igen különös jelenség, mivel ez esetben ezen méhek a telelő méhcsomó rendes mozgásának törvényét megszegették volna. Ezen különös jelenség sem a mi, sem a német normálkereteknél elő nem fordulhat s ha csak ily alapon támadják a normálkereteket s újabb időben »minduntalan és különféle« támadások a Lpzg. Bztg. 1891. Nr. 6. p. 117-re zsugorodnak össze, az esetben hazánk sok ezer egyleti kaptárainak tulajdonosai békében méhészkedhetnek tovább, mert az eddigi irány elhagyása esetén elenyésznék az eddig elért siker és haszon s a panaszok és támadások nemcsak egy-két feltűnni akarnának agyában motozkálna. Rombolni mindenha könnyebb volt, mint építeni; de még gyarlóbb az, ki mások mezején összeszedgetett kalászokat fitogtatva, más szántóvető eredményes munkájában gáncsoskodik.

Nemcsak Dzierzont, hanem Dathet, Günthert és a kölni gyűlésen résztvett többi jeles méhészeket is tisztelem, azt teljes joggal megérdemlik. Dzierzon a »Rat. Bzucht«-ban így szól: »a keretek a költő és telelő fészekben époly károsak, mint a minő kényelmesek a mézkamrában«, a B. Ztgban szintén hasonló értelemben nyilatkozva, kaptárjának mézkamrájában 9 cm. magas kereteket ajánl, a hogyan ő is teszi; nemkülönben Dzierzon saját szavait idéztem, midőn a hosszú lépek következtében előálló bajokat felsorolja; a józan gondolkozásu olvasóra bizom, vajjon megegyezik-e az igazsággal és az ily tekintélyü férfinak tartozó tisztelettel, ha valaki azt meri mondani, hogy ugyanezen Dzierzon a nagy vagyis egész kereteket ajánlja a fiasítóterben való használatra. Semminemű értékkel nem bír az az állítás, hogy Dzierzon unokája a léptartó léczeket és kereteket is távszegekkel ellátta, miután ezen keretokről szó nincs, minő hosszúak és a költőfészekben használatnak-e; továbbá a lép (Wabe) léptartó léczen is lehet. Sokkal következetesebbnek tartom

Dzierzont, mintsem a kölni gyűlésen nemcsak szó nélkül hozzájárult volna a normálkeret megállapításához, hanem még annak hasznos voltáról is meg legyen győződve; máskor meg éppen ellentétes nézeteket valljon magáénak.

A kölni gyűlésen azok, kik a normálkeret szószólói voltak, a normálkeret elfogadására azt is felhozták, hogy az egyenlő keret elterjedése esetén ez az adás-vevést, a cserét könnyíteni fogja, ámde ha bárki is ezen érvet felhossa, sem méhkereskedővé nem válik, sem pedig »a méheket eladás céljából tenyésztők érdekeinek« a méhészet rovására való előmozdításával sem gyanusítható. Egyéb-iránt ilyenemű gyanusítás nem érheti sem Dzierzont, Dathet, Günhert, Günthert és Pfeil grófot, sem az egész kölni gyűlést, nem azért, mert erről tudomást sem szerezhettek, hanem mivel az magát a gyanusítót sujtja.

Miután Günther magánlevelével is bebizonyítottam, hogy a normálkeret szószólóit méhkereskedőkkel tenni koholmány, Berlepsch első kereteiről állítani, hogy azok hosszúak voltak, ferdítés: kötelességemnek tartom ezen magánlevelet Tekintetes Szerkesztőségnek azon kérelemmel beküldeni, méltóztassék annak tartalmát idézéseimmel összehasonlítani és nyilvánossá tenni, valjon volt-e bárkinek is joga azt hinni, hogy a levél dolgában, vagy a belőle kiolvasottakban valami tévedés lehet.* Hivatkozhatom egyébként Berlepsch munkáira is; azon tisztelt olvasó, ki azokat olvasgatni ráérő idővel rendelkezik, meggyőződhetik, minő keretekkel méhészkedett Berlepsch első izben; milyen sok kísérletet tett, míg utóvégre a sokféle hosszú és kis keret kísérletezése után a keretsor, illetve a keret magasságát 7'-n állapította meg s azon eredményre jutott, hogy a Bztg 1865. évfolyamában ezt nyilvánította: »Mondhatjuk, hogy a hosszú keretek a gyenge családnak mitsem használnak és a fél (kis) keretek az erősnek nem ártanak.«

Günther minden munkájának tartalmából is meggyőződhetik a józan gondolkozó olvasó, hogy ellentétes állításai nincsenek. Mindenütt ajánlja a normálkereteket, hiszen ő sem alakította volna át 100 méhkaptárát, ha szilárd meggyőződése nincs a normálkeret

* A hozzánk beküldött levél tartalma czikkíró ur idézéseivel egyező. Tér szüke miatt nem adhatjuk, azonban szerkesztőségünkben bárki megtekintheti.

(Szerk.)

hasznos volta felől s ha a kísérletezésre buzdítja a vele ellenkező véleményen levőket, jól tudja, hogy az csak az ő nézete javára fog szolgálni. Berlepschsel együtt annyit kísérletezett, hogy ezen téren alig lehet, ki vele szóba is állhatna. Jól tudja többi között, éppen a kísérletek révén, hogy mint mindennek, meg van ám határa a méhcsalád népessége nagyságának is s a munka eredményére nézve nagyot csalódná, ki az óriási családoktól arányos hasznót remélne. Bienemann esete oly felületes módon, minden számadat hiányával van közölve, hogy az kísérletszámba semmikép sem jöhet, pl. Vogel legutóbbi nyilatkozatával szemben semmiféle értékkel sem bír, ki elfogulatlanul kijelentette, hogy különböző nagyságu kaptárai között a normálkeretekkel bírók minden tekintetben kiváltak, mint legjobbak.

Hogy az íróasztal mellett való okoskodás mennyire jut ellentétbe a valósággal, azt éppen az első közleményem nyomán tett felszólalások igazolják. Egyesek a hosszú keretbe épített lépek megnyulását kereken tagadták; mások meg némi megnyulást engedve, azt oly hátrányosnak nem tekintették, hogy a méhek abba dolgozókat többé ne fiasithassanak. Mindezen kifogások teljes hiábavalóságát bebizonyítottam, midőn az eredetileg munkás lépekül épített és a keret oldalaihoz teljesen odatapasztott hosszú keretű lépeket bemutattam, és készségesen rendelkezésére fogok bocsátani ily hasznavehetetlenné vált lépeket bárkinek.

A megnyulás okául más nem tekinthető, mint a hosszú lép súlya, mivel a kis keretekbe épített lépeknél hasonló jelenségek alig fordulnak elő. A tényeket nem tagadhatja, ki józanul gondolkodik, állítólag csak a strucz dugja fejét a homokba, hogy ne higgyen és ne lásson. Az a méhész azonban, ki már annyira jutott, hogy a lépek becsét ismeri, nem sokat törődik avval, mit hisznek a physico-mechanikai képzettségre privilegiummal bíró hires férfiak, hanem számba véve a tényeket, a bajon úgy, a hogy jobb, segíteni igyekeznek. Akadtak olyan pártolói is a nagy kereteknek, kik mint az anyát, csak egy évig, úgy a lépeket *legfeljebb* 3 évig használják, azzal indokolván eme véleményöket, hogy 3 év után annyira megszükül a sejt, hogy az a fiasításra alkalmatlan lesz és egyébként is az ily lépet náluk a molyok teszik tönkre. Mindenek előtt tájékozódva kell lennie annak, ki valamit helyesel. A lép oly

drága felszerelése a méhesnek, hogy a józanul gondolkodó a lépet addig használja, a míg csak lehet. A ki csak néhány év óta méhészkedik is, tudni fogja, hogy a fiasítás nem foglalja el a költőfészek minden részét az év minden szakában; leginkább a röplyuk közelében levő lépek használatnak bölcsőül, legritkábban a költőfészek ablakánál levő lép, míg a mézkamrában az anya tudvalevőleg fiasítani nem szokott. Akárhány szalmakast láthatunk (vagy ki nem látta s nem hiszi, annak azt is hitelesen bebizonyítom), a melyben a lépépitmény 4 éves és ennek daczára a méhcsalád a legjobb létnek örvend, rajzik rendesen, a tetejébe tett mézkamráját közepszerű években is megtölti. Ha ezen esetben a 4 éves lép a költés fejlődését nem hátráltatja, midőn a fiasítási fészek majdnem mindig ugyanazon egy helyen van, a keretes kaptárban a lépnek legalább is 12 évig hasznavehetőnek kell maradnia, miután itt csupán $\frac{1}{3}$ része a lépeknek van fiasításra felhasználva és a többszörös ki-be rakás által a lépek folyton felcserélődnek. A józan gondolkozó azonban a lépeket nemcsak a méhek bölcsőjéül, hanem a méz tartójául is tekinti; miért is nem volna a lép még 12 éves korán tul a mézkamrában megfelelő?

Természetes dolog azonban, hogy a ki 12 éves lépekről és azok hasznavehetőségéről beszélni akar: igen tanácsos 12 évi méhészkedését bevárnia és továbbá annak módját is eltanulnia, miképpen védjük meg a lépeket a molyoktól: szóval egy kicsikét tanulni is kell. Honnan is volna az, hogy némely gazdánál a szekér ló egy évig sem tart, másnál meg évekig elszolgál.

A magam méhészkedésére nem szeretek hivatkozni, ez esetben nem is tehetem, mert sajnos, eddig kaptárain egy részénél nagy kereteket is kell használnom: hanem tessék ezen eredetiben ide mellékelt nyilatkozatot némi figyelemre méltatni: »Alóliirt füzesgyarmati lakosok megjelentünk Deménden, Nságos Pápay Ignác földbirtokos ur méhesében, végig néztük 36 család tavaszi átvizsgálását, mely valamennyi fél, illetve *kis keretekkel* van felszerelve, országos méreteknek megfelelően, örömmel láttuk, hogy valamennyi a legjobban telet át, anyátlan egy sem volt, sőt a tulajdonos Pápay Ignác, méh.-egyl. választmányi tag ur állítása szerint 14 év óta soha egy családja sem pusztult el, holott folyvást a fél, illetve kis keretekkel méhészkedett. Erről nevünk aláírásával bizonyoságot

teszünk s szabadságot adunk, hogy az ide vágó elvi kérdés eldöntésénél reánk mint tanukra bizvást hivatkozhatik. Kelt Deménden, 1894 ápril 29-én. Mészáros József, ref. lelkész, Balla János, gazdálkodó (P. H.), Pápay Géza, bíró, Maszárovits Gyula, körjegyző, Hetzen Adolf, törv. bíró.* Állítsuk most szembe az egyik felszólaló P. méhészkedését. Saját beismerése, illetve közlése szerint, néhány évvel a nagy kereteken betelelt méhcsaládok $\frac{3}{4}$ része, ez idén $\frac{1}{4}$ része pusztult el; pedig úgy olvastuk a M. L.-ban, hogy az előbbi esetben Neiszer személyesen jött el a beteleléshez. Módomban van az említett, csupán csak kis keretekkel felszerelt, méhesben termett méz mennyiségre a közlelbbi adatokkal szolgálni, még pedig nem 1—2 évről, hanem 10 egymásután következő esztendőről.

Kíváncsian várom, mivel leszen bebizonyítva a nagy keret előnye? valjon avval, hogy hires és elfogulatlan méhészek, mint pl. Dzierzon, Vogel, Berlepsch, Günther, Dathe stb. a normálkeret mellett nyilatkoztak; valjon avval, hogy az egyik felszólaló nagy keretein telelő méhei $\frac{1}{4}$, $\frac{3}{4}$ része elpusztul, míg a kis keretekkel méhészkedő 14 éven át sikeresen teleli át méheit vesztéség nélkül? Valjon a közölt adatok szerint a kis keretekkel produkált 4613 kg. méz nem többet teszen-e ki, a nagy keretekkel előállított semminél? Erre nem üres szavakkal feleltem; az ítéletet a tisztelt olvasóra bízom.

A nagy keretek érdekében felszólalt egyik méhészeti tanító ur, kinek méhcsaládja a kis keretek következtében pusztult el. Restelve bár, csak azt kell felelnem, hogy a méhek betelelését jobban megtanulni érdemesnek tarthatná, mielőtt hasonló szegénységi bizonyítványt állít ki jártassága felől.

Már előbbi közleményemben is bemutattam azt a mesét, valjon a kaptár, avagy annak különös berendezése megszoríthatja-e a kijáró méhek számát? Csakis abban a kaptárban lehetne több kijáró méh, mint arány szerint egy másikban, a melynek valami méhvénítő hatása volna, ilyen hatást sem a költőfészeknek a kaptár felső részébe való helyezése, sem a nagy keret elő nem idéz. Mint talán köztudomású, a mézelésnél a kijáró méhek nem a fiasítás melengetésével vannak rendes munkájukban zavarva, hanem a kaptár szellőztetésével, s mentől melegebb és a röpelyektől távolabb helyen

* Az eredeti nyilatkozat a szerkesztőségénél meglekinthető. (Szerk.)

van a költőfészek, annál több szellőztetést kíván az és annál több kijáró méh lesz e munkával elfoglalva. Ki tehát a méz kamrát felül elhelyezi, éppen azt éri el, hogy több munkás lesz a szellőztetéssel elfoglalva, a melyek különben mézet gyűjthettek volna. Jó mézgyűjtés idején alig találunk a fiasításos lépeken méheket; egészen elhagyottak, jeléül annak, hogy akkor vajmi csekély melegítő méhre van szükség s ezen munka a kasban, vagy rendes keretes kaptárban a kijárókat a mézgyűjtéstől vissza nem tartja.

Midőn annak idején Grand Miklós, a magyar méhészet megteremtője, a méhkaptárokat leírta, helyesen mondja, hogy: »a kaptár belső szélessége $9\frac{1}{2}$ hüvelyknyire, a keretek hossza 14" állapított meg.« Minden józanul gondolkodó a »keretek« alatt nem egy keretet, hanem két kis keretet fog érteni, minthogy alább még világosabban mondja, hogy »egy keret 7" s kettő egymásra téve 14 hüvelyk.« Hogy az országosan elfogadott keret magassága az u. n. hosszú keret volna, csak amolyan sophisma, a mit Grand leírásába még erőnek erejével sem lehet belemagyarázni. Grand méhesét is volt alkalmam egy ízben megtekinteni, s az egész nagy méhesben nagy keretet nem láttam. Fennáll a méhese jelenleg is, úgy hiszem, jelenlegi tulajdonosa lesz szíves szavaimat igazolni. Ha tehát Grand nagy, u. n. hosszú kereteket nem használt, azokat elfogadásul sem ajánlhatta. Hogy nevezett apostola hazánk méhészetének miért nem szólalt fel a káté hibás méretei ellen, azt nem tudom; de hogy a már egyszer elfogadott 7" = 18.5 cm. magas kereteket haláláig ajánlotta, azt minden magyar méhész tudja.

Igazán furcsa józan gondolkodás, Grand, Bodor, a délmagy. s erdélyi méhészegyletekre, minden pontatlan asztalos munkáért az erkölcsi felelősséget hárítani. Van nálam is oly kaptár, melyről készítője váltig erősítette, hogy igazi »délmagyarországi« s midőn később magához azon egyletbe fordultam, kaptam egyet, Grand pecsétjével »megvizsgálva helyesnek találtam«-féle szinnyomattal ellátva, a mely aztán az igazi méreteket feltüntette. Különbösen is, minek volna a méretek megállapítása, hacsak a méhészek tájékozására nem? Az egyletek tanácsán kívül van még más is, és az az asztalos, a kaptár készítője. Ha Grand, Bodor, stb. egyletek majd ilyen, majd olyan megállapodásokat pártoltak, terjesztettek volna, a keletkezett zavarhoz ők is hozzájárultak volna; ámde

minden tényező szigoruan ragaszkodott a méretekhez s az asztalos munkájához semmi közük, ha hitelesítésökkel ellátva nincs.

Midőn Aristomachno jobb ügyet méltó buzgalommal az állítólagos délmagyarországi kaptár eredeti mintájának nekirentott és némely hibáját felderítette, másfelé ütött ám, mint a hová célzott, s így az utána induló is a hinárba téved.

A megbírált kaptárról kisült, hogy az Délmagyarországon sohasem volt, bizonyos Molnár nevű jámbor balassagyarmathi lakos pontatlan munkája, ki azt valami hasonló kaptár után »egyszeri látás«-ra összetákolta. Ilyenféle kaptárak után az eredeti mintát bírálni, a megállapodások, a méretek sokféleségét emlegetni józan észszel valóban nem lehet. Éppen oly világosan kitűnik, hogy sem a délmagyar, sem a békésmegyei, sem az erdélyrészi, de még a sokszor háborgott országos egyesület teljesen szabadon és minden befolyástól menten állapította vagy elfogadta a 7 hüvelyes magas keretet, csakis a következetesség folytán változott át a 7" 18.5 cmré. Magyarország egyletei kikerülték azt a tévedést, hogy 7 hüvelyket 18 cm-nek nézzenek, csak Budapesten használhattak hibás »zollstockot« s ezen tévedésöket bevallani s helyreigazítani soknak nehezére esett. Arról a »hatalom«-pletykáról mi vidékiek semmit sem tudunk, még a leghibásabb kaptár készítője sem tiltott el a férczeléstől s egy kaptárfeltaláló sem került még hüvösre, tehát a »hatalom«, annak nyilvánulása nélkül, csak »alom«. Eléggé jellemzetes különben a keret nagyságára nézve tett tapasztalatok rohamos változása egyeseknél, kik azon időben a központban a kisebb méretért oly élet-halálra készen állottak, jelenleg az akkora ellenzett nagyobb keretnél még nagyobb után cpednek. Sokalták a 18.5 cmt s ime most már 27 cmt, sőt 37 cmt kívánnak.

A méh természete Berlepschtől maig nem változott, a lefolyt eseményeket sem lehet megmásítani.

Nagy Iván.

Gyümölcsborok készítése mézzel.

Minden gyümölcs alkalmas arra, hogy kisajtolt levéből bort állítsunk elő. Még a fekete és vörös áfonyából is kellemes ízű bort készítettem.

A hullott almát, vagy az őszi szedést is, mely minőségénél

fogva nyári fogyasztásra nem elég kelendő, valamint a bogyós gyümölcsöket, köszmétét, ribizlit, szedret stb. alig értékesíthetjük jobban, mint ha kisajtoljuk.

A kisajtolandó gyümölcsöt előbb szét kell zuzni. Az almát megörlik, a mi legcélszerűbb is, de törőgépből vagy vályuban megtörve is célt érünk. A megtört gyümölcsöt tegyük tiszta fa edénybe, fedjük le úgy, hogy a fedő érintse a czefrét, azután tiszta kővel nyomtassuk le, hogy a gyümölcs leve kerüljön felül, de maga a gyümölcs maradjon a fedő alatt, különben eczetesedés állhat be. Három nap alatt beáll az erjedés, ekkor kisajtoljuk. A megmaradt malátára ugyanannyi tiszta folyó vagy forrásvizet szoktam tölteni, a mennyi mustot kaptam belőle. A vizet a malátával föl kell gyurni és fennebbi módon befödve, pár napi állás után ismét kisajtoljuk. Ez azért szükséges, mert az első sajtolás után a rostok között sok olyan extractív anyag marad, a mit káros volna a malátában hagyni.

A mustot ritka szítán átszűrve öntsük kádba, s azután minden 10 literhez adjunk 2 kilo pergetett mézet. A mézet két annyi vízzel hígítva, lassu tüzőn lehabozzuk és még forró állapotban öntjük a must közé, s ezzel jól összekeverve behordózzuk.

Az első lefejtés a rohamos erjedés megtörténte után történik, vagyis a must készítése után 5—6 hét múlva, a második lefejtés pedig 6 hó múlva.

Az eképp készített gyümölcsbor több évig eláll, kellemes izü és egészséges.

Dr. R. J.

Meddig távozik az anyaméh a kaptárból megtermékenyedés végett?

A »B. Vater« juliusi számában *Trötzmüller* felel a kérdésre, a következő tapasztalati tényben. Két egymás mellett álló kaptára egyikében termékeny, másikában terméketlen anya volt. Utóbbiból az anya d. u. 3 órakor kiröpült és $\frac{1}{2}$ óráig még nem tért vissza. Eddig folyton figyelő helyzetben állott a kaptár mellett, látván, hogy hiába várja az anya visszatértét, eltávozott. Hat órakor megtalálta a már termékennyé lett anyaméhet a kaptár előtt. Behelyezte a kaptárba. A nép elfogadta minden baj nélkül annak bizonyásá-

gául, hogy csakugyan a családnak az anyja került vissza. Ez azonban még semmit sem bizonyít, mert többféle okból maradhatott ki az anya oly hosszasan. Hanem arra a tapasztalatra jött közlő, hogy az ifju nemzedék *fele* olasz méh volt. A további vizsgálódás pedig kiderítette, hogy méhesétől csak 3 óra járásra volt egy olasz méhcsalád. Akép következtet tehát Trötzmüller, hogyha *légvonalban* a távolságot $1\frac{1}{2}$ órára teszi s ha a fele utat a here tette meg: az anyaméhnek $\frac{3}{4}$ óra járásnyi távolságra kellett eltávoloznia a méhestől, hogy megtermékenyedjék s így tehát távolabb, mint a munkás méh röpköre. — Feltéve, hogy Trötzmüller közléséből ki van zárva a tévedés eshetősége, ez a tapasztalat annál érdekesebb, mert arra a következtetésre nyújt támpontot, hogy az anyaméh idegen méhfaj heréjével készségesebben párosodik, mint a saját fajtájából valóval.

Azt még tudni kellene, hogy $1\frac{1}{2}$ óra távolságnál közelebb más fajta méhek voltak-e és a szomszéd termékeny anyás kaptárban voltak-e herék?

Gyümölesliqueurök mézzel.

Lapunk folyó évi folyamában is közöltettek utasítások különböző mézes liqueurök előállításáról, aetherikus olajok, essentiák hozzáadásával.

Véleményem szerint sokkal jobbak, olcsóbbak és egészségesebbek azok a liqueurök, melyek eme extractumok hozzáadása *nélkül* állítatnak elő.

A »M. Közlöny« mult évi 1. számában közölt leírás szerint készített megygy-liqueur a legkényesebb igényeket is kielégíti. — Baraczk (őszi és kajszin), cseresznye, málna sat. gyümölcsökből hasonló eljárás szerint készített liqueurök jóval felülmúlják a vegyészeti productumokkal zamatosítottakat. A baraczknál azonban a feltört magból elégséges az egész mennyiség $\frac{1}{4}$ része, szilvánál szintén. Szabályul tartandó, hogy a bogyárs gyümölcs egészen (kivéve az előirt kimagolt mennyiséget), más gyümölcs pedig szintén jó érett állapotban, nem egészen apró szeletekbe vágva használtassék. A szesz legyen vegytiszta és minél erősebb, mert csak ebben az esetben várhatjuk, hogy a gyümölcsből kivonja a zamatot adó illó olajrészeket is. A másik szabály, hogy az edény-

ben, melybe a gyümölcsöt tesszük, maradjon légtüres hely is (legjobb az üvegedény és ezt csak félig töltük) és az edény tartalmát gyakran gyengén össze kell rázogatni s olyan helyt tartasuk, hol *világosság* és *meleg* éri (25—28 fokon felül nem) és a felöntés után 6—8 hétig ne bontsuk ki a lehető jól bezárt edényt.

Ez idő eltelte után tömött szövetből készített zsákba öntjük az üveg tartalmát (Ez a művelet már hüvös helyen végzendő.) s mikor a *híg* részeket *felfogtuk*, a gyümölcsöt visszatesszük az edénybe s $\frac{1}{4}$ rész annyi vizet öntünk rá, mint a mennyi volt a szesz s néhány nap múlva, az előbb leirt módon, azt is leszűrjük és a többihez adjuk s ezután megédesítjük mézzel.

A mézet gondosan le kell habozni s lehetőleg olyan mézet vegyünk, mely a gyümölcs zamatját nem zavarja fel.

Liqueurgyártáshoz legalkalmasabbnak tartom a zamat nélküli mézeket, vagy a melyeknek igenkevés a zamatja. Ezek olcsóbbak is, mert csemege-méznek nem kelendők.

Muscat Lunel és Sauvignon szőlőből készített liqueurömet elsőrendű specialisták a legnagyobb elismerésben részesítették s a kiváló zamatu grawensteini alma-liqueur minden e nemű gyártmányok között páratlan. Az almából vastagon hámozott héjat kell használni.

Végül csak arra figyelmeztetem még azokat, a kik eljárásom szerint nyers gyümölcsből készítenek liqueurt, hogy a kész liqueurt nagyobb edényben tartsák, meleg és világos helyen, míg megtisztul s csak azután fejtsek le kisebb üvegekbe.

Lászlófy L.

Csarnok.

Herehangok.

Tisztelt szerkesztő ur!

Az állatvilágban nincs több oly annyira lenézett és megvetett teremtes, mint magam és szerencsétlen sorsosaim.

A mi nevünkéből kerül ki a tchetetlenség és smaroczereskedés czégtáblája azok részére, kiket önök megakarnak örökre bélyegezni Ezért üldöznek vassal és vízzel. Furfangos ravaszsggal törbe kerítenek, megropogtatják derekainkat, megsemmisítik bölcsőinket. Sok-

szor, még mielőtt napvilágot láthatnánk, leszeldelik a bölcsebből kifelé törckedő fejcskéinket. Hirdetik szóval és írásban a reánk mért halálos szentenciát s még a lomha lajhár és a mihaszna balha is talál itt-ott némi védelemre: mi védők nélkül szenvedjük el a kegyetlen halálbüntetést.

És eme, már már mániává fajult üldözések közepette anyi tévtant és babonát terjesztenek rólunk, hogy egy nemzetközi juri, állatvéd-egylet, vagy valamely más, elfogulatlan ítélőszék elbírálása és megszívélésére méltó, eme sérelmi panaszunkat, komoly és ünnepeélyes tiltakozásunkat, bár a kellő figyelembevétel és orvoslás minden nagyobb reménye nélkül bocsájtjuk nyilvánosságra: mindazonáltal, örök idők emlékezetéül, magam és sorsosaim érdekében ide igtatom sérelmeinket

Ha látnák Önök, midőn felséges királynénk, a karcsu dereku, büszke szüz anya kiröpül palotájából s megadja nekünk a jelszót a nemes versenyre; midőn a nap arany sugaraiban fürödve megszólal hívó hangja: hányunkban pezsdül fel a vér, hányunk keblét dagassza igazi érzelem, hányan röppenünk a szép királynő után a magasba? Kaczéron hívogat, s midő: már-már nemünk egész serege környezi: egy csalfa mozdulattal kioson szárnyaink közül. Mint a szél röppen tovább és tovább, majd körbe fordul, hívogat, csalogat. Ő könnyü, mint a felszálló harmat, és gyors, mint a gondolat, mi, udvarlóí pedig, bár sokszor és sokáig készülődünk a nászutra, egyengetve és edzve szárnyainkat, kiállva házunk eresze alá a verőfényes napon: a fáradtságtól lankadva, sorban elmaradozunk, míg végre egy, a legkitartóbb, legderekabb, győztes lesz s a győző, szerelme váltságául *életét* adja.

Mit gondolnak önök, ha nemünket ép oly nagyon irtják, ha csak lopva fészkelhetünk lakunk egy-egy rejtékében, ha nemünk fejlődését erőszakosan és minden eszközzel gátolják: várhatnak-e a tisztelt méhész urak olyan vőlegényt, melyet egy királyi hölgy méltónak tarthat arra, hogy szerelmével ajándékozza meg, avagy ha királyi hölgyünk, mert nincs miben válogatni, blaziert gavalléroknak lebegteti hívogató szárnyait, várhatnak-e önök erős, szívós nemzedéket?

Bizony nem várhatnak. Hanem várhatnak satnyákat, esenevészeket.

Hogy annál tisztábban lássanak, elárulom a mit nemrég a nálam két másodrajnyival ifjabb testvéremtől hallottam. Ha látnák milyen vézna, milyen csenevész ez a testvér. Mintha a szű esett volna belé. A mellett csak egy csepp, mint a kujakom. Olyan gyenge, hogy a lábaival emelgeti reczés szélü, fénytelen szárnyait mikor repül. Még e mellett álnyától származott. És képzelnék önök, hogy min jártatja az eszt ez a félkegyelmü? Hát házasságon. A multkor is ott settenkedett egy királyi szüz körül s abban reménykedik, hogy a harmadik, vagy negyedik rajzáskor vőlegénynek csap fel. És ha nem lesznek nálánál külömb legények a gáton, nemünk szégyenére még megtörténik ez és több más hasonló kázus.

Jó lesz ezen gondolkozni egy kicsit.

Azt a babonát is terjesztik rólunk, hogy mi semmi hasznára se vagyunk a méhállamnak, hanem szocialista hajlamokkal telve felfaljuk a munkás társaink fáradságának véres verejtéssel szerzett édes gyümölcsseit.

Mi türés tagadás, be kell vallanunk, gyűjteni csakugyan nem tudunk. De hát az önök háztartásában nincsenek-e olyanok, a kik nem képesek gyűjteni? Azért mégis, egyben-másban előmozdítják a háztartást, s evvel rászolgálnak arra, a mit megesznek. Például egy rokkant após, nagybácsi, nagynéni, vagy maga a hatalmaskodó anyós, ki immár csak a nyelvében él. A mig az ifju munkás pár napi keresménye után jár, elhagyja az otthon, az öregek, ha egyebet nem tehetnek, legalább a *kisdedeket melengítő* tüzet tartják ébren, a mi nélkül akár el is pusztulhatnának.

Midőn munkás testvéreinket a harmatos virág nektár illata a mezőre csalja, mi otthon maradunk a kisdedek körében. Testeinkkel fedjük, melengetjük a magukkal jótehetetlen pirinyo testvéreket, nehogy meghüljenek, a mi életükbe kerülhetne, s ha mi, a kiknek a kasban az öregek szerepe jutott, szintén a mezőn barangolnánk, a munkásoknak kellene otthon maradniok.

A mi szerepünk tehát otthon: a száraz dajkaság, a mire természetünkél fogva is hivatottak vagyunk s higgyék meg, hogy szivebben röpködnénk mi is virágról-virágra, mint a munkások, mintsem egész nap a kisdedeket tupujgassuk, melengessünk bezárt, sötét helyen.

Mindezek mellett még szerfölött nagy sérelmünk van abban,

hogy olyan élheterlen és tehetetlen teremtetseknek declaráltak önök méhészek minket, a kik még *enni sem tudunk a nélkül, ha munkás testvéreink saját szájukból nem táplálnak.*

E vád, mondhatom, valamennyi között a legsúlyosabb. Mert ha még éhségünk csillapítása okáért is hátráltatnunk kellene munkás testvéreinket a dologban: csakugyan nem használnánk annyit államunknak, a mennyit ártanánk s jórészt rászolgáltatnánk arra a bánásmódra, a miben önök bennünket részesítenek.

Hát ha az igen tisztelt munkás testvérek mézbe mártott nyelvecskéje nélkül csakugyan nem tudnánk megélni, könnyen elbánhatnának velünk, mikor drága otthonunkban zsarnok módon felmondják a szállást, mert csak nyelvecskéiket vonnák meg tőlünk s éhen kellene vesznünk, s nem kényszerülnénk élet-halál küzdelemre kelni velök, s ez ádáz testvéri harcban nem mártogatnák derekunkba gyilkos szuronyaikat, s nem csipkednének éles rágójukkal.

Eme, férfias önérzetünket mélyen sujtó rágalmazás miatt sok generatiom volt kénytelen pirulni. De hála egy jóakarónknak, ki sajnos csak most, felfedezte önök eme vastag tévedését; csáp és potrohmeresztő kegyetlen módon ugyan, de még azt is hajlandók vagyunk, reputatióink kedvéért, megbocsátani. Nemünk eme barátja * összefogdosott közülünk néhányat, cellába zárt, kiéheztetett, azután reábocsájtott egy üveg lapra öntött főstött mézre, a mit valamennyien mohón csemegéltünk fel. Ekkor a rettenetes ember felmetszette némelyikünk gyomrát és *reá talál! a főstött mézre.* Ezzel bebizonyította, a sok közül legalább az egyik rágalom *lehetetlenségét.*

Eme súlyos sérelmek elősorolása után kérem azok megfigyelését és megszívélését s bár egy kevés kiméletért könyörgök a magam és sorsosaim nevében. **

Here.

Vegyések.

— **Felkérjük a tagsági díjjal hátralékosokat, hogy az esedékes tagdíjakat küldjék be mielőbb Gebhardt Döme pénztárnokhoz (Kolozsvár, Hója-szöllő).**

* Dr. Bálint Sándor.

Szerk.

** Legújabbban hozzánk csatlakozott munkatárs gondolatai kétségen kívül megfigyelésre méltók, de a herék apologizálója bizonyára nem azt a czélt tűzte maga elé, hogy a méhészeket a hereszaporításra buzdítsa, hanem csak a *tulságba vit*t herepusztítás hátrányaira figyelmeztet.

Szerk.

Rendes tagsági díj 2 frt, köri tagsági díj 1 frt.

A tagok lapunkat is kapják a tagsági díjakért.

Kérjük t. tagjainkat és a méhészet barátait, hogy sziveskedjenek lapunkat minél szélesebb körben terjeszteni.

— *Kovács Antal*, méhészeti felügyelő, a mint örömmel értesülünk, meg fog jelenni a szamosujvári vándorgyűlésen. *Rózsa János* miskolci vándortanító arról értesítette elnökségünket, hogy *erkölcsi kötelességének* tartja a vándorgyűlésünken megjelenést. Legközelebről tartott választmányi ülésünk előismeréssel vette tudomásul a derék szakférfiu lelkes sorait. *Valló János* lévai v. tanító is kilátásba helyezte a megjelenést. Végül *Tóth János* sárospataki v. tanító az elnökséghez intézett lendületes sorokban méltatta egyletünk törekvését, értesítve, hogy csakis hivatalos elfoglaltsága gátolja a megjelenésben.

— *Érdekes újdonság* lesz bemutatva a szamosujvári kiállításon. *Nagy Zsigmond* n.-szalontai vándortanító ígérte: birjuk, hogy bemutatja saját találmányu sejtakupoló gépét.

— *Méhészet a fogházban*. A helybeli fogháznak két műrajat adományozott egyesületünk választmánya, abból a célból, hogy a méhészkedésre hajlammal bíró letartoztatottak a műméhészet előnyeit megismerhessék s némi gyakorlatra is tehessenek szert. A méhes egyelőre a fogház udvarán lesz felállítva.

— *A darázsok* az idén is nagyobb mérvben jelentkeznek, mint rendszeren szoktak. Igen sokat elpusztíthatunk füge-főzettel. Ezt üveg-edénybe tesszük, lefodjuk papirlemezzel. Ennek a közepére akkora nyílást vágunk, melyen egy darázs kényelmesen átmehet. A füge rendkívül kedvencz csemegéje a darásznak; a nyíláson át meglepik a fűgét s ott vesznek, a méheket azonban nem ingerli ez a darázs-csemege s nem kerülnek törbe.

Ösmerik-e a méhek gazdájokat? E tárgyról a »B.-Vater« júliusi fűzetében a mellett érvel egy méhés, hogy a méhek ösmerik azt, a ki gyakran foglalkozik velök, a mit bizonyít az is, hogy azt ritkábban szurják. Minthogy a méheknél a látás, érzés, hallás és az emlékező tehetség ki van fejlődve: nem is képzeltető, hogy ne ösmerné fel azt, ki mindig vele foglalkozik. Hogy mégis megszurják jóltevőiket is, legfőként a méh rövid életidejének tulajdonítható, a mi munkaidőben csak 5—6 hétre terjed, s ebben

az időszakban oly sűrűn változik a nemzedék, hogy nincs elegendő idő az ösmerkedésre.

— **A fiatal méh mikor kezdi a külső munkát?** Általában azt hiszik és jelesebb méhészeti írók is, mint *Günther*, azt állítják, hogy a sejtből kibujt munkás méh, kibuvásától számítva 14 napig belső munkát végez s csak azután kezd mézet, virágport, viaszt hordani. Az az állítás, hogy a méh 14 napig csak belső munkát végez: alaptalan. Ezt bizonyítja a »D. Ill. B. Ztg.« egy munkatársa, a ki egy méhesaládtól elvett 12 fiasításos keretet (nép nélkül), melyen éppen kibuvófélben levő érett fiasítás is volt bőven. Ezeket a kereteket kaptárba helyezte 2 napig 30° C. meleg helyen tartotta. Ez idő alatt, meg lévén a kellő melegség: a néptelen keretek megnepesedtek. Harmadnapra már annyi volt a nép, hogy a fiasítást fedték. Negyednapra, délben már sűrűn tájoltak; ötödnapra vizet hordtak, míg *heted* napra, már sokan *mézzel megrakodva* tértek vissza; tizenkettő napra pedig olyan élénk kiröpülés volt, mint bármely más, régi, erős családnál. — Ez a kísérlet még más érdekes tapasztalatokra is vezetett; arra ugyanis, hogy a fiatal méheket nem az idősebbek táplálják, hanem ő maga képes a táplálék fölvételére, s hogy a fiatal méhek, szükségből kényszerítve, olyan munkára, is képesek, a melyet rendes körülmények között az idősebb méhek végeznek.

— **Mikor petézik az anya legtöbbet?** A rajzás előtt. Ez nem csak a nem-fentartási ösztönből történik, hanem azért is, mert az anyaméh tojással tömött állapotban nem volna képes a rajjal kivonulni. Ezt a mérések is bizonyítják, mert az anya nyugodt tevékenységében sokkal hosszabb és teste hátsó része sokkal vastagabb, mint a rajbéli anyáé. A hosszúságban öt milliméter különbséget tapasztaltak. (B. Ztg.)

— **A mézharmat** okai felett még mindig foly az eszmecsere a német méhészek között. A mint t. olvasóink lapunk útján is értesültek, a mézharmat eredetét némelyek a levéltetvek okozta sebek izzadmányának tulajdonítják, mások a mellett érvelnek, hogy akkor is van mézharmat, mikor nincsenek levéltetvek, tehát a mézharmat a likacsok izzadmánya kell hogy legyen. Dr. *Dzierzon* szintén nyilatkozott ebben a kérdésben s azt állítja, hogy az édes nedű eredetét nem lehet egyébben keresni, mint abban, hogy a rügyben

edényrepedés történik, vagy azt valamely rovar megszurja, avagy másként megsérti. Czikkiró, Dzierzon pártjára állva, felemlíti, hogy már évek előtt tapasztalta egy almafán, hogy a rügyekre viztisztaságu, vastagon folyó, répamag nagyságu csöppecskék gyülemlettek. A mint a folyadékot gondosan eltávolította, annak a helyén a rügyn, egész határozottan látható volt a seb, a melyen az édes nedv kifolyt. Ezt a sebet az *Anthomus pomorum* (jó magyar neve nincs. »Alma hó paizs«-nak is nevezik. Parády szerint nevezhetnénk »rügyrontó ormányos«-nak. A német: »Apfelblumenstecher« és »Brenner«-nek nevezi. Szerk.) nevü rovar idézi elő. Ez a rovar az ormányosok osztályához tartozik, 3—5 milliméter hosszú; tojásait leginkább az almafa rügyeibe rakja. A rovarok a fakéreg alatt telelnek, vagy a fa tövén, a földön. Kora tavaszon felhuzódnak a fákra s a párosodás után a nőstény, hosszú ormányával, üreget váj a rügybe s nemcsak a virág-, hanem a galyrügyet is megfurja, a petét a nyílásba rakja s ormányával a petét a nyílás aljába tolja be. Azt írja végül czikkiró, hogy ugyanilyen kifoiyást talált a körtefák rügycin is s ott is ugyanazok a rovarok idézték elő. (B. Ztg.)

— **A halál előérzete az anyaméhnél.** A Müller a »L. B. Ztg.« legutóbbi számában azt írja, hogy volt egy igen gyenge méhcsaládja, már előregedett anyával. Olyan gyenge volt, hogy sehogy se tudta rajzásra felerősíteni. Átvizsgálásná! azt tapasztalta, hogy egyik lépen két, már befedett anyabölcső van, az anyát pedig körülfogta egy kis méhserceg. A kaptár oly méhszegény volt, hogy föl sem lehetett tenni a rajzási előkészületet. Közlő kifogta az anyaméhet és tenyerébe helyezte. Szegénynek ott érkezett el utolsó percze. Vonaglani kezdett s csakhamar kiszenvedett. Hogy az anya halála még poetikusabb legyen, arról is hirt ad a közlő, hogy a szegény szerencsétlen pára, vonaglás közben egy tojást eresztett a méhész tenyerébe, bizonyosan köszönetül, hogy a beteg anyát utolsó perczeiben elvonta a hűséges néptől.

— **Honnan van a méz barna színe?** A »D. Bienenfreund« közlése szerint, a mésztartalmu talaj viránya szolgáltatja az aranysárga mézet, míg az agyagos, vastartalmu talaj a barnát (ugyanazon flora mellett? Szerk.), melynek világossá tétele lehetetlen.